

LYKE-nätverkets jämfällldhetsinstruktioner

Godkänd av höstmötet 2020

Sisälllys

2. Inledning.....	1
3. Enkätresultaten.....	2
4. Nätverkets mål och utvecklingsåtgärder.....	3
5. Natur- och miljöskolornas styrkor och god praxis i fråga om jämfällldhet.....	4
Checklista om jämfällldhet för LYKE-verksamhetsställen	4
Jämfällldhetsprocess modell till LYKE verksamhetsställen	5

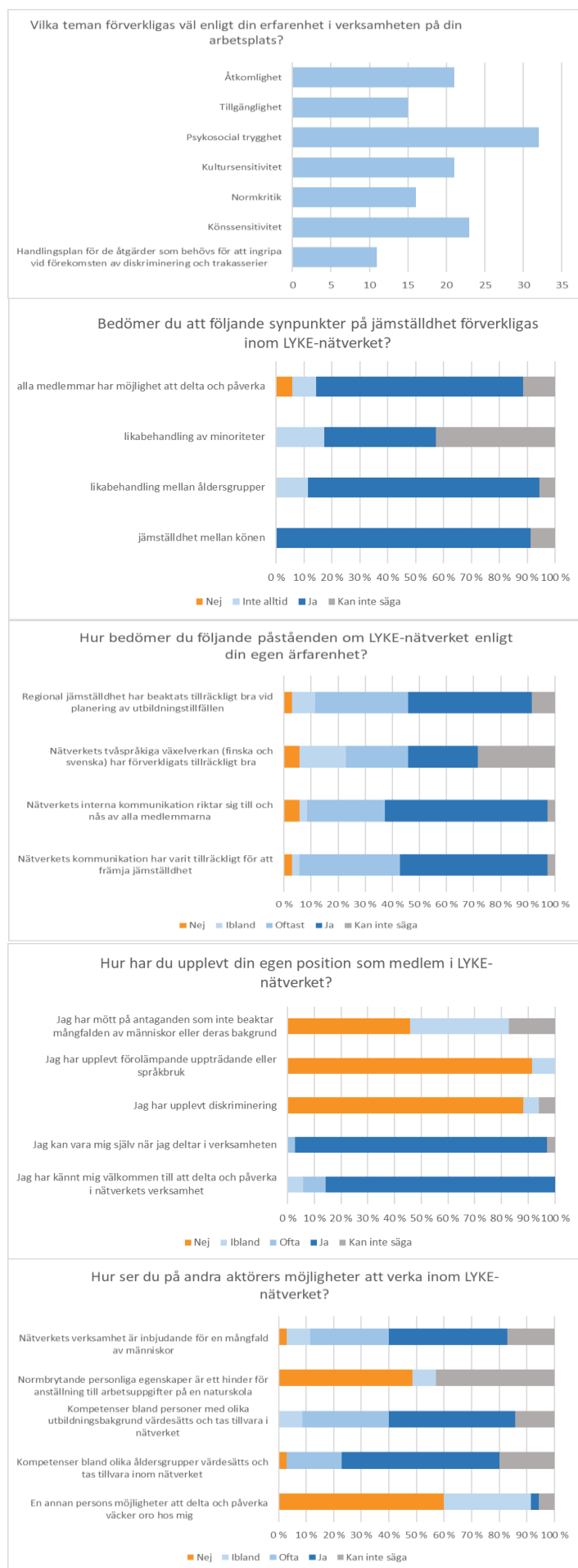
1. Inledning

Dessa instruktioner innehåller en sammanfattning av och anvisningar från den mer omfattande LYKE-jämfällldhetsplanen och dess bakgrundsutredning (Meri Elonheimo 2020) som finns i sin helhet på [LYKE:s webbplats](#). Jämfällldhetens olika delområden behandlas i såväl planen som instruktionerna med fokus på både nätverkets verksamhet som helhet och arbetet på de olika verksamhetsställen. Delområdena är:

- **tillgänglighet**, som här avses framför allt ickemateriella saker, till exempel information, webbsidor och tjänster
- **hinderfrihet**, avser den fysiska miljöns tillgänglighet
- **social och psykisk trygghet**, var och en accepteras som sig själv och behöver inte känna sig utomstående eller osynlig
- **kultursensitivitet**, insikt i och respekt för mångfald i kultur, religion och övertygelse
- **normkritik**, som avses att olikheter ses till
- **könssensitivitet**, att förstå könsförväntningar, köns mångfald och könets dimensioner och reflekterande analys av inställningar, tal och verksamhet

Jämfällldheten behandlades allmänt i en workshop vid naturskolnätverkets träff. Man begrundade och beskrev teman inom de olika delområdena. Dessutom diskuterades handlings sätt som visat sig fungera bra och nya idéer utvecklades. En enkät genomfördes i LYKE-nätverket för att ta reda på jämfällldhetens nuläge. LYKE:s omfattande jämfällldhetsplan och bakgrundsutredning innehåller en analys av enkäten och workshoparnas resultat, en checklista om jämfällldheten och en modell till jämfällldhetsprocess för LYKE-verksamhetsställen samt många länkar inom olika ämnesområden.

2. Enkätresultaten

Här görs en kort beskrivning av enkätresultaten. Kurvorna beskrivs noggrannare i den mer omfattande jämställdhetsplanen.

Allmänt taget är jämställdhetssituationen inom nätverket bra. De svarande ansåg ändå att det var viktigt och nyttigt att lyfta fram och begrunda jämställdheten via enkäten. En av enkätens målsättningar var att öka medvetenheten om jämställdheten så att den kan beaktas ännu bättre i det dagliga arbetet och i utvecklandet av tjänsterna. De svarande önskade att diskussionen om jämställdhet skulle fortsätta vid kommande nätverksträffar eller på nätet i LYKE-porinat.

Enkäten avslöjade några saker som behöver utvecklas. Enligt enkäten borde mångfalden medvetandegöras och respekteras mer på attityd- och kunskapsplan. En öppen atmosfär som uppskattar mångfald samt möjligheten att ge respons ansågs hjälpa när det gäller att hantera situationer som upplevts otrevliga. Spridningen i svaren tycks visa att de svarande kände sig trygga i svaret och vågade ta fram även sina negativaste upplevelser.

De frågor som rörde mångfald och minoriteters upplevelser verkade på det hela taget svårast för svarandena. På dem svarades allra mest "kan inte säga". Detta kan tolkas så att medvetenheten om deltagarnas mångfald inte är särskilt stark inom nätverket och att det inte finns en klar uppfattning om hur verksamheten ter sig ur olika människors synvinkel.

I de öppna svaren lyfte man fram behovet av ytterligare utbildning inom normkritik, förebyggande av rasism samt tillgänglighet. I fråga om kultursensitiviteten önskades mer stöd av nätverket.

De svarande önskade också anvisningar av nätverket om ingripande i olika situationer när man arbetar med grupper.

3. Nätverkets mål och utvecklingsåtgärder

Utifrån LYKKY:s strategi och LYKE-nätverkets nuläge är följande jämställdhetsmål som gäller hela nätverket centrala. I samband med målen presenteras utvecklingsåtgärder eller förutsättningar för att de ska nås.

Mål 1: LYKE-nätverket främjar miljöfostran som är tillgänglig för alla

- Viktigast skulle vara att öka verksamhetsstälernas antal, tjänsternas omfattning och resurserna så att den miljöfostran natur- och miljöskolorna erbjuder skulle vara tillgänglig för alla barn och unga i hela Finland.
- Metoder att ta tjänsterna närmare deltagarna är rörlig naturskolverksamhet samt natur- och miljöskolor på distans.
- Materialbanken för miljöfostran, MAPPA, och annat öppet tillgängligt material för miljöfostran, producerat av olika aktörer, möjliggör och stöder allt slags miljöfostran.
- Frågor om tillgängligheten läggs till i verksamhetsstälernas auditering.
- Specialbehoven hos dem som är i sämre ställning och som tidigare inte fått del av tjänsterna medvetandegörs vid verksamhetsställena och samarbetet med dem ökas.

Mål 2: Människors mångfald uppskattas i natur- och miljöskolornas verksamhet och alla kan delta som sig själv

- En trygg och tolerant atmosfär i LYKE-nätverkets verksamhet är en styrka som främjar lärandet av en hållbar livsstil och en positiv relation till naturen.
- Atmosfärens trygghet ökas med hjälp av handlingssätt som minskar ojämlikhet och jämnar ut olikheter i utgångslägena. Man ingriper i osakligt beteende på ett uppbyggande sätt.
- LYKE-nätverket förbinder sig till att främja jämställdheten och ingripa i all diskriminering genom att delta i kampanjen Diskrimineringsfri zon. LYKE:s verksamhetsställen blir "diskrimineringsfria zoner".
- LYKE-nätverkets kommunikation utvecklas så att den stärker allas känsla av delaktighet. Kommunikation som respekterar mångfald främjar också olika arbetssökandes möjligheter att få jobb i natur- och miljöskolorna.
- Verksamhetsställena samlar in respons om upplevelsen av en trygg atmosfär och jämställdhet.

Mål 3: LYKE-nätverket utför jämställdhetsarbete tillsammans till stöd för verksamhetsställena

- Natur- och miljöskolornas goda praxis har utarbetats tillsammans och uppdateras också.
- Nätverkets aktörers kompetens inom jämställdhet och diskrimineringsfrihet ökar med hjälp av utbildning som LYKE ordnar i samarbete med experter. Utbildningsteman är till exempel rörelsehindrade i naturskolan, normkritik, förebyggande av rasism samt kultursensitivitet och olika synvinklar på tillgänglighet.
- I nätverket samlas information om verksamhetsstälernas specialkunskaper i jämställdhetsfrågor, så att man kan fråga varandra.
- Nätverkets aktörer delar sitt kunnande i fråga om att främja jämställdhet, till exempel tips om instruerande av specialgrupper och personer med specialbehov, hur man kan överbygga hinder för deltagande och hur man kan öka tjänsternas tillgänglighet.

Mål 4: LYKE-nätverket ökar jämlikheten i sina medlemmars möjligheter att delta i nätverkets verksamhet och sprider öppet information åt alla aktörer

- Utbildningsträffar ordnas fortfarande på olika ställen i Finland. Dessutom har vi våra nya inofficiella nätträffar, "LYKE-porinat".
- Vi försöker ta reda på hur de verksamhetsställen som inte deltar i träffarna upplever sin delaktighet.
- Nätverkets tvåspråkighet främjas, särskilt när det gäller aktuell information.
- MAPPA:s svenskspråkiga sidor öppnades i augusti 2020. Vi strävar till att göra dem mer kända och öka användningen.

4. Natur- och miljöskolornas styrkor och god praxis i fråga om jämställdhet

Värdefostran, aktiverande metoder och skapande av social trygghet hör till natur- och miljöskolornas starka sidor. I hållbarhetsfostran spelar den egna identiteten och delaktigheten som en aktiv medborgare en central roll. När man främjar uppskattning för naturens mångfald är det naturligt att samtidigt främja uppskattning av mångfalden bland människor.

"Det viktigaste i förebyggande av diskriminering är att fostra till att se olikheter som något värdefullt. Trycket att vara lika kan vara stort bland barn och unga. En central princip i denna fostran är att vänja alla barn och unga att göra saker tillsammans." (Barnombudsmannens och minoritetsombudsmannens rekommendationer för förebyggande och minskande av diskriminering bland barn och unga 15.3.2011)

En natur- eller miljöskoldag erbjuder ofta möjligheter till interaktion mellan barn och unga med olika bakgrund. Genom metoder för aktivt och undersökande lärande samt till exempel drama kan man ordna så att elever från olika befolkningsgrupper får samarbeta på ett likvärdigt sätt. Med metodval kan man också sträva till att ordna trygga miljöer för dem som annars har svårt att hitta sådana.

I följande checklista finns bra idéer som kommit fram i LYKE-nätverkets workshop och diskussioner på nätet.

Checklista om jämställdhet för LYKE-verksamhetsställen

Verksamhetens planeringsskede:

- Verksamhetsstället erbjuder tjänster åt alla i området, även specialgrupper. Tjänstens tillgänglighet har begrundats ur olika gruppers perspektiv.
(T.ex. Målgrupper: specialklasser, sjukhuskolor, förberedande grupper för invandrare, grupper med funktionshinder, skolor med olika språk, normalskolor och privatskolor. Kommunikation: Direkt till lärare? Hur förmedlar bilderna värderingar?)
- Information om tjänsten finns öppet och i tillräcklig mängd, med beaktande av personer i svagare ställning och dem som har specialbehov.
- Valet av deltagande grupper är opartiskt.
- Olika lärande har beaktats i planeringen av programmen; mångsidiga metoder ger alla en möjlighet att lära sig och delta.
(Observera: LYKE-nätverkets kamratstöd, bilder som stöd för uppgifterna, elever med begränsade möjligheter att delta kan vara hjälplärare)
- En kartläggning har gjorts över lokalernas, lärmiljöernas och rutternas hinderfrihet och denna utvecklas. Information om hinderfriheten finns lätt tillgänglig på verksamhetsstälets webbplats.
(Observera: rutter kan göras mindre krävande, hjälpmedel kan hyras, utflykter med låg tröskel i skolans näromgivning)

Programplanering och kommunikation före besöket:

- Man har bett om och fått information om gruppens specialbehov, till exempel funktionshinder, kulturell mångfald och språkkunskaper eller sociala utmaningar.
(Observera: Uppgifter som passar gruppen, motoriska och språkliga förmågor samt gruppens sociala utmaningar. Jämställdhet kan främjas genom att klä den i ord. Ge barnen möjlighet att berätta om sin kulturbakgrund om de vill.)
- I planeringen beaktas specialbehov samt lämpliga metoder och material. Vid behov ber man om hjälp av experter.
(Observera: Tillräcklig och tydlig kommunikation, lekar och uppgifter förklaras skriftligt, önskemål beaktas, läromaterial på olika språk)
- Deltagarna och målsmännen har fått tillräcklig information i förståelig form om besöket, hinderfrihet och behövlig utrustning.

- (Observera: Antalet medhjälpare, behovet av utrustning och hjälpmedel, förhandsinformation på finska eller svenska samt engelska)*
- Man försöker öka möjligheten för dem i svagare ställning att delta.
(Till exempel: kostnadsfri natur- eller miljöskoldag, kostnadsfri kollektivtrafik, möjlighet att låna varma kläder, regnkläder och annan utrustning.)
 - Den som är ansvarig för gruppen har informerats om handledarens och gruppens egna vuxnas ansvar under besöket.
(Observera ansvarsfördelningen: natur- eller miljöskolans lärare ansvarar för programmet och läraren för sina elever.)

Under och efter natur- eller miljöskoldagen:

- Särskild uppmärksamhet fästs vid att skapa en trygg atmosfär. Verksamhetens principer och regler presenteras tydligt.
(Till exempel: Nolltolerans för mobbning och diskriminering, "Diskrimineringsfri zon", förebygg problem genom att följa med verksamheten. Observera: de vuxnas olika roller och jämlikhet.)
- Alla har möjlighet att delta. Man försöker uppmärksamma alla och de som har specialbehov eller är i en svagare ställning får stöd i verksamheten. Mångsidiga metoder gör att man kan välja alternativ.
(Se alla: lära känna-lekar eller metoder med cirkulerande föremål.)
- Handledaren är en aktiv värdefostrare som vill fostra till tolerans och som kritiskt granskar sina egna handlingar och attityder och utvecklar sin verksamhet.
(Observera: Olikhet syns ofta inte utanpå. Till exempel: Tala hellre om dem där hemma än om familjen eller föräldrarna; ingen könsindelning, hellre "barn", "människor", "femteklassister" eller namnlappar.)
- Handledaren är redo att ingripa i mobbning och annat osakligt beteende.
 1. Stoppa situationen eller störningen genom att hänvisa till verksamhetens värderingar/regler. Visa ditt stöd för objektet med hjälp av verksamhetens värderingar. Döm inte förövaren utan handlingen.
 2. Diskutera det skedda med de olika parterna på ett tryggt ställe.
 3. Handla tillsammans som arbetskollektiv. Berätta vad som hände och vad du gjorde. Fundera tillsammans på ett uppbyggande sätt på hur man alternativt kunde ha ingripit i situationen.
- Respons samlas in av deltagarna: Var det trevligt i natur- eller miljöskolan eller fanns det något vi borde tänka på i verksamheten?

Jämställdhetsprocess modell till LYKE verksamhetsställena

